ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 30ής Ιανουαρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-340/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

E. J. M. de Jaeck

και

Staatssecretaris van Financiën,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και τα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Sevón, πρόεδρο του πρώτου τμήματος και προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (εισηγητή), P. Jann και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τον A. Bos, νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τη M. Πατακιά και τον P. Van Nuffel, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον M. Fierstra, βοηθό νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένης από τον P. Watson, barrister, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπουμένου από τον G. Houttuin, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον P. Van Nuffel, κατά τη συνεδρίαση της 4ης Ιουλίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Σεπτεμβρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 1994, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Δεκεμβρίου 1994, το Hoge Raad der Nederlanden υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και τα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6, στο εξής: κανονισμός).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του De Jaeck και του Staatssecretaris van Financiën (Υφυπουργού Οικονομικών) σχετικά με την καταβολή εισφορών στο γενικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων των Κάτω Χωρών.

3 Ο De Jaeck, Βέλγος υπήκοος, ασκούσε το 1984 διπλή επαγγελματική δραστηριότητα. Επιπλέον της μη μισθωτής δραστηριότητάς του στη βελγική επικράτεια όπου κατοικούσε, ο De Jaeck ήταν διευθυντής και μοναδικός μέτοχος εταιρίας περιορισμένης ευθύνης στις Κάτω Χώρες, όπου μετέβαινε συνήθως δύο ημέρες εβδομαδιαίως. Στο πλαίσιο αυτής της τελευταίας δραστηριότητας κλήθηκε να καταβάλει εισφορές στο ολλανδικό γενικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων.

4 Αμφισβητώντας την υπαγωγή του στο σύστημα αυτό, ο De Jaeck προσέφυγε ενώπιον του Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, ζητώντας την επιστροφή των καταβληθέντων για τον λόγο αυτό ποσών. Το δικαστήριο αυτό, κατόπιν νέου υπολογισμού, μείωσε το ποσό των εισφορών του. Δεν δέχθηκε όμως, κατά τα λοιπά, το αίτημά του, με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του

Hoge Raad der Nederlanden, ο διευθυντής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ο οποίος κατέχει μεγάλο μέρος των εταιρικών μεριδίων της εταιρίας αυτής θεωρείται ότι ασκεί μισθωτή δραστηριότητα υπέρ της εν λόγω εταιρίας, όσον αφορά τόσο τον φόρο εισοδήματος όσο και την καταβολή εισφορών υπέρ του γενικού συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof te 's-Hertogenbosch θεώρησε ότι, δυνάμει του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, σε συνδυασμό με το παράρτημα VII, ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος ασκούσε μισθωτή δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες και μη μισθωτή δραστηριότητα στο Βέλγιο, έπρεπε να υπαχθεί στη νομοθεσία καθενός των κρατών αυτών.

5 Ο De Jaeck άσκησε αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden. Επικαλούμενος τη σχετική με την ασφάλιση μισθωτών νομολογία του Centrale Raad van Beroep te Utrecht, κατά την οποία ο διευθυντής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, ο οποίος κατέχει μεγάλο μέρος των εταιρικών μεριδίων της εταιρίας αυτής, δεν μπορεί να θεωρείται ως μισθωτός, υποστήριξε, κυρίως, ότι, εφόσον ασκούσε στις Κάτω Χώρες, όπως και στο Βέλγιο, μη μισθωτή δραστηριότητα, έπρεπε να υπάγεται μόνο στη νομοθεσία αυτού του τελευταίου κράτους στο οποίο κατοικούσε, σύμφωνα με το άρθρο 14α, παράγραφος 2, του κανονισμού.

6 Επικουρικά, ο De Jaeck ισχυρίστηκε ότι, αν ωστόσο έπρεπε να υπαχθεί στην ολλανδική νομοθεσία όσον αφορά τις ασκούμενες στις Κάτω Χώρες επαγγελματικές δραστηριότητές του, κατά τον υπολογισμό των εισφορών του έπρεπε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι εργαζόταν εκεί μόνο δύο ημέρες εβδομαδιαίως, ενώ τις υπόλοιπες ημέρες ασκούσε μη μισθωτή δραστηριότητα στο Βέλγιο, για την οποία υπαγόταν στη βελγική νομοθεσία.

7 Θεωρώντας ότι η λύση της διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία του κανονισμού, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Προς εφαρμογή των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1971, πρέπει να ερμηνευθεί ο όρος "μισθωτή δραστηριότητα" υπό την έννοια ότι καλύπτει τη σχέση εργασίας του επ'

αμοιβή διορισθέντος ως διευθυντή εταιρίας, της οποίας το κεφάλαιο είναι κατανεμημένο σε εταιρικά μερίδια, ο οποίος κατέχει ταυτόχρονα το μεγαλύτερο μέρος των μεριδίων της εταιρίας και, ως εκ τούτου, ασκεί την ουσιαστική εξουσία στη συνέλευση των εταίρων;

2) Σε περίπτωση που η απάντηση στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί βάσει του εθνικού δικαίου του οικείου κράτους μέλους, επιτρέπουν οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου να εφαρμοστεί το άρθρο 14γ του κανονισμού, ώστε — όπως θα συνεπαγόταν στην προκειμένη περίπτωση η εφαρμογή του ολλανδικού εθνικού δικαίου — το περιγραφόμενο στο πρώτο ερώτημα άτομο να είναι ασφαλισμένο μόνο για ένα μέρος των κινδύνων που καλύπτονται από το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του οικείου κράτους μέλους — στην προκειμένη περίπτωση των κινδύνων που προβλέπονται από το ολλανδικό γενικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως —, ενώ για τους λοιπούς καλυπτομένους από το σύστημα αυτό κινδύνους — στην προκειμένη περίπτωση τους κινδύνους που προβλέπονται από το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως των μισθωτών — να μη θεωρείται ασφαλισμένος και να βαρύνεται με την υποχρέωση καταβολής εισφορών κατά τα ανωτέρω;

3) Σε περίπτωση όπου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, έχουν εφαρμογή οι νομοθεσίες δύο κρατών μελών, εμποδίζουν οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου την εκ μέρους ενός εξ αυτών των κρατών μελών επιβολή υποχρεώσεως καταβολής εισφορών στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως βάσει της νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους ως προς τις δραστηριότητες που ασκήθηκαν — ορισμένες ημέρες της εβδομάδας — εντός του εδάφους αυτού του κράτους μέλους, χωρίς εν προκειμένω να λαμβάνεται υπόψη ότι ενδεχομένως, βάσει της νομοθεσίας του άλλου κράτους μέλους, επιβάλλεται υποχρέωση καταβολής εισφορών ως προς τις δραστηριότητες που ασκήθηκαν — τις λοιπές ημέρες της εβδομάδας — εντός του εδάφους αυτού του κράτους μέλους και, εάν ναι, σε ποια έκταση;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

8 Με το πρώτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν οι ασκούμενες στις Κάτω Χώρες δραστηριότητες ατόμου ευρισκομένου στην κατάσταση του De Jaeck πρέπει να θεωρούνται ως μισθωτές ή ως μη μισθωτές για την

εφαρμογή των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού. Το ερώτημα αυτό αφορά, ευρύτερα, την ερμηνεία των όρων «μισθωτή δραστηριότητα» και «μη μισθωτή δραστηριότητα», που χρησιμοποιούνται στον τίτλο ΙΙ του κανονισμού σχετικά με τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας.

9 Το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού καθορίζεται, στο πλαίσιο των γενικών διατάξεων του τίτλου Ι, στο άρθρο 2. Βάσει της παραγράφου 1 της διατάξεως αυτής, ο κανονισμός ισχύει, πιο συγκεκριμένα, «για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη».

10 Οι όροι «μισθωτός» και «μη μισθωτός» που χρησιμοποιεί η διάταξη αυτή προσδιορίζονται από το άρθρο 1, στοιχείο α', του κανονισμού. Ως «μισθωτός» και ως «μη μισθωτός» νοείται κάθε άτομο που είναι ασφαλισμένο, ως μισθωτός ή ως μη μισθωτός, στο πλαίσιο ενός των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως που διαλαμβάνονται στο άρθρο 1, στοιχείο α'.

11 Το άρθρο 13, το οποίο είναι το πρώτο άρθρο του τίτλου ΙΙ του κανονισμού σχετικά με τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, ορίζει στην παράγραφο 1 ότι, με την επιφύλαξη του άρθρου 14γ, τα άτομα στα οποία ισχύει ο κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 14α, παράγραφος 2, του κανονισμού, το άτομο που ασκεί κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί.

12 Το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού ορίζει, εντούτοις, ότι, στις περιπτώσεις που εκτίθενται στο παράρτημα VII, τα άτομα που ασκούν ταυτόχρονα μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους υπόκεινται στη νομοθεσία καθενός των κρατών αυτών όσον αφορά την ασκούμενη στο έδαφός τους δραστηριότητα. Το σημείο 1 του παραρτήματος VII αφορά το άτομο το οποίο ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στο Βέλγιο και μισθωτή δραστηριότητα εντός άλλου κράτους μέλους, εκτός από το Λουξεμβούργο.

13 Έτσι, οι διατάξεις του τίτλου ΙΙ, σε αντίθεση με εκείνες του τίτλου Ι, δεν αφορούν τους μισθωτούς και τους μη μισθωτούς, αλλά μόνον τα άτομα τα οποία ασκούν μισθωτή δραστηριότητα και τα άτομα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα. Ο κανονισμός όμως δεν προσδιορίζει το περιεχόμενο αυτών των δύο τελευταίων όρων.

14 Κατά την Επιτροπή και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, με τους όρους «μισθωτή δραστηριότητα» και «μη μισθωτή δραστηριότητα», κατά την έννοια του τίτλου ΙΙ του κανονισμού, νοούνται οι δραστηριότητες οι οποίες θεωρούνται ως τέτοιες για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκούνται οι δραστηριότητες αυτές.

15 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η ερμηνεία αυτή, που βασίζεται στους ορισμούς του «μισθωτού» και του «μη μισθωτού» τους οποίους δίδει το άρθρο 1, στοιχείο α', του κανονισμού, εγγυάται τη λογική συνοχή μεταξύ του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του τίτλου ΙΙ του κανονισμού, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η εφαρμογή των κανόνων περί άρσεως των συγκρούσεων που προβλέπει ο κανονισμός αυτός σε κάθε άτομο το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του.

16 Αντιθέτως, βασιζόμενη στη διαφορά των εκφράσεων που χρησιμοποιούνται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, και στον τίτλο ΙΙ του κανονισμού, η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι όροι της μισθωτής και της μη μισθωτής δραστηριότητας πρέπει να λάβουν ενιαία κοινοτική ερμηνεία, σε σχέση με τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης ΕΚ, όπως έχει κρίνει το ίδιο το Δικαστήριο με την απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, C-71/93, Van Poucke (Συλλογή 1994, σ. I-1101).

17 Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο το γράμμα της αλλά και, ενδεχομένως, τα συμφραζόμενά της και οι στόχοι που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ., ιδίως, την απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 1983, 292/82, Merck, Συλλογή 1983, σ. 3781, σκέψη 12).

18 Το άρθρο 51 της Συνθήκης ΕΚ, το οποίο θέτει σε εφαρμογή ο κανονισμός, προβλέπει τον συντονισμό και όχι την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών. Οι ουσιαστικές και διαδικαστικές διαφορές μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών και, κατά συνέπεια, μεταξύ των δικαιωμάτων των ατόμων που εργάζονται σε αυτά, δεν επηρεάζονται από τη διάταξη αυτή (βλ., ιδίως, την απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1986, 41/84, Pinna, Συλλογή 1986, σ. 1, σκέψη 20).

19 Ο κανονισμός, όσον αφορά τον προσδιορισμό των ατόμων που μπορούν να επικαλούνται τις διατάξεις περί συντονισμού των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως τις οποίες προβλέπει, αφορά τα άτομα τα οποία υπάγονται στα ως άνω συστήματα. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1, στοιχείο α', και 2, παράγραφος 1, ο κανονισμός έχει εφαρμογή στους μισθωτούς ή μη μισθωτούς οι οποίοι υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, ενώ ως μισθωτοί και ως μη μισθωτοί νοούνται τα άτομα τα οποία είναι ασφαλισμένα με τη μία ή την άλλη ιδιότητα σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως. Έτσι, όπως ορθά παρατήρησε η Επιτροπή, οι όροι «μισθωτός» και «μη μισθωτός», τους οποίους χρησιμοποιεί ο κανονισμός, παραπέμπουν στους ορισμούς τους οποίους δίδουν οι ισχύουσες στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως νομοθεσίες των κρατών μελών και είναι ανεξάρτητοι από τη φύση της ασκούμενης δραστηριότητας βάσει του εργατικού δικαίου.

20 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού, σχετικά με τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, προβλέπει στη συνέχεια ότι, με την επιφύλαξη του άρθρου 14γ, «τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο (...) κανονισμός» υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους, αυτή δε η νομοθεσία προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου ΙΙ.

21 Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι ο τίτλος ΙΙ αφορά, ειδικότερα, τους μισθωτούς και τους μη μισθωτούς στους οποίους αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού, όπως αυτοί προσδιορίζονται στο άρθρο 1, στοιχείο α'.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, ναι μεν οι διατάξεις του τίτλου ΙΙ του κανονισμού αναφέρονται στα άτομα που ασκούν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα και όχι στους μισθωτούς ή τους μη μισθωτούς, όμως, η λογική θεώρηση του προσωπικού πεδίου εφαρμογής του κανονισμού και του συστήματος άρσεως των συγκρούσεων μεταξύ των νομοθεσιών το οποίο αυτός προβλέπει επιτάσσει την ερμηνεία των εν λόγω όρων του τίτλου ΙΙ του κανονισμού με βάση τους ορισμούς του άρθρου 1, στοιχείο α'.

23 Κατά συνέπεια, όπως ο χαρακτηρισμός ενός εργαζομένου ως μισθωτού ή ως μη μισθωτού, κατά την έννοια των άρθρων 1, στοιχείο α', και 2, παράγραφος 1, του κανονισμού, προκύπτει από το εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως στο οποίο υπάγεται ο εργαζόμενος αυτός, πρέπει να νοούνται ως μισθωτές και ως μη μισθωτές δραστηριότητες, κατά την έννοια του τίτλου ΙΙ του κανονισμού, οι δραστηριότητες οι οποίες θεωρούνται ως τέτοιες από τη νομοθεσία που ισχύει στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου ασκούνται οι δραστηριότητες αυτές.

24 Οι ισχυρισμοί τους οποίους προβάλλει η Ολλανδική Κυβέρνηση προς στήριξη της απόψεως ότι η χρησιμοποιούμενη στον τίτλο ΙΙ του κανονισμού έκφραση «πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα» αντιστοιχεί προς τον ορισμό του εργαζομένου κατά την έννοια του άρθρου 48 της Συνθήκης, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν αποδυναμώνουν την προπαρατεθείσα ερμηνεία.

25 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο όρος «εργαζόμενος» όπως χρησιμοποιείται στη Συνθήκη, ιδίως στο άρθρο 48, δεν μπορεί να προσδιορίζεται σε συνάρτηση με τις νομοθεσίες των κρατών μελών, αλλά έχει κοινοτικό περιεχόμενο. Διαφορετικά, η εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων θα διακυβευόταν, διότι το περιεχόμενο του όρου αυτού θα μπορούσε να προσδιοριστεί και να τροποποιηθεί μονομερώς, χωρίς έλεγχο εκ μέρους των οργάνων της Κοινότητας, από τις εθνικές νομοθεσίες, οι οποίες θα είχαν έτσι τη δυνατότητα να αποκλείουν, κατά το δοκούν, ορισμένες κατηγορίες ατόμων από την εφαρμογή της Συνθήκης (βλ., ιδίως, την απόφαση της 11ης Ιουλίου 1985, 105/84, Danmols Inventar, Συλλογή 1985, σ. 2639, σκέψη 24).

26 Το Δικαστήριο δέχθηκε, κατά συνέπεια, ότι η έννοια του εργαζομένου πρέπει να προσδιορίζεται με βάση αντικειμενικά κριτήρια τα οποία χαρακτηρίζουν

τη σχέση εργασίας, σε συνάρτηση με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των ενδιαφερομένων, ενώ το ουσιώδες χαρακτηριστικό της σχέσεως εργασίας είναι ότι ένα άτομο παρέχει, κατά τη διάρκεια ορισμένου χρόνου, προς άλλο άτομο και υπό τη διεύθυνσή του, υπηρεσίες έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή (βλ., ως πλέον πρόσφατη, την απόφαση της 27ης Ιουνίου 1996, C-107/94, Asscher, Συλλογή 1996, σ. I-3089, σκέψη 25).

27 Εν προκειμένω, πρέπει να σημειωθεί ότι οι διατάξεις του τίτλου II του κανονισμού δεν έχουν ως σκοπό την παροχή στα διαλαμβανόμενα στον τίτλο αυτό άτομα ιδιαίτερων δικαιωμάτων, των οποίων τα άτομα αυτά μπορούν να στερούνται σε ορισμένες περιπτώσεις κατόπιν αποφάσεως των κρατών μελών. Όπως έκρινε το Δικαστήριο, όσον αφορά το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', οι διατάξεις αυτές έχουν ως αποκλειστικό σκοπό τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας και όχι τον καθορισμό των προϋποθέσεων υπάρξεως του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως (απόφαση της 3ης Μαΐου 1990, C-2/89, Kits van Heijningen, Συλλογή 1990, σ. I-1755, σκέψη 19).

28 Υπό τις συνθήκες αυτές, ελλείψει κάθε αντίθετης ενδείξεως στον κανονισμό, δεν μπορεί να υποτεθεί ότι, για την εφαρμογή των διατάξεων του κανονισμού αυτού περί προσδιορισμού της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, ο εθνικός νομοθέτης θέλησε να προσδώσει στους όρους «μισθωτή δραστηριότητα» και «μη μισθωτή δραστηριότητα» που χρησιμοποιούνται στις διατάξεις αυτές αυτοτελή κοινοτική έννοια, η οποία μάλιστα να εξαρτάται από το εργατικό δίκαιο. Τούτο μάλιστα για τον πρόσθετο λόγο ότι οι ως άνω διατάξεις εντάσσονται στο πλαίσιο κανονισμού ο οποίος περιορίζεται στην εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως.

29 Συναφώς, πρέπει να προστεθεί ότι, όπως ορθά υπογράμμισε η Επιτροπή, η υποστηριζόμενη από την Ολλανδική Κυβέρνηση ερμηνεία παρουσιάζει την αδυναμία ότι έχει, σε ορισμένες περιπτώσεις, ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της εφαρμογής των κανόνων περί άρσεως των συγκρούσεων βάσει του τίτλου II του κανονισμού στα άτομα που είναι ασφαλισμένα ως μισθωτοί ή ως μη μισθωτοί σε εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως και που εμπίπτουν, για τον λόγο αυτό, στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, λόγω μη εφαρμογής των άρθρων 48 ή 52 της Συνθήκης. Τούτο θα συνέβαινε, για παράδειγμα, στην περίπτωση ασφαλισμένου ο οποίος ασκεί τόσο περιορισμένης εκτάσεως επαγγελματικές δραστηριότητες ώστε αυτές να εμφανίζονται ως καθαρώς περιθωριακές και παρεπόμενες (αποφάσεις της 23ης Μαρτίου 1982, 53/81, Levin, Συλλογή 1982, σ. 1035, σκέψη 17, και Asscher, προαναφερθείσα, σκέψη 25).

30 Ασφαλώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι διατάξεις του τίτλου ΙΙ διέπουν μόνον τις καταστάσεις που οι ίδιες προσδιορίζουν και ότι άτομο το οποίο εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού μπορεί να μη βρίσκεται σε μία από αυτές τις καταστάσεις (βλ., ιδίως, την απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1991, C-245/88, Daalmeijer, Συλλογή 1991, σ. I-555, σκέψεις 11 και 12). Ωστόσο, η ορθή εφαρμογή του κανονισμού επιβάλλει οι διατάξεις που αφορούν το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του και εκείνες περί προσδιορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας να ερμηνεύονται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται η λογική συνοχή τους.

31 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστήριξε ακόμη ότι η αναλογική ερμηνεία των όρων που περιλαμβάνονται στο άρθρο 1, στοιχείο α', και εκείνων που χρησιμοποιούνται στον τίτλο ΙΙ του κανονισμού δεν είναι δυνατή λόγω της διαφοράς των χρησιμοποιούμενων εκφράσεων. Επιπλέον, υποστήριξε ότι από την προαναφερθείσα απόφαση Van Poucke προκύπτει ότι τα άτομα στα οποία αναφέρεται ο τίτλος ΙΙ αντιστοιχούν οπωσδήποτε στα άτομα τα οποία αφορούν τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης.

32 Επί του πρώτου ζητήματος, η Επιτροπή παρατήρησε ορθά, απαντώντας σε έγγραφη ερώτηση του Δικαστηρίου, ότι η ιδιότητα του μισθωτού ή του μη μισθωτού, όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού, δεν μπορεί να καθοριστεί παρά μόνον εφόσον έχει προσδιοριστεί η εφαρμοστέα νομοθεσία. Επομένως, είναι λογικό ο τίτλος ΙΙ του κανονισμού, ο οποίος έχει ακριβώς ως αντικείμενο τον προσδιορισμό της εν λόγω νομοθεσίας, να αποφεύγει τη χρησιμοποίηση των όρων αυτών και να αναφέρεται, γενικότερα, στα άτομα που ασκούν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα. Συναφώς, ναι μεν η φρασεολογία αυτή μπορεί ενδεχομένως να οδηγήσει σε σύγχυση, όπως εν προκειμένω, πλην όμως, στις περισσότερες περιπτώσεις, υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ της φύσεως της δραστηριότητας την οποία ασκεί ένας ασφαλισμένος και της υπαγωγής του σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ως μισθωτού ή ως μη μισθωτού.

33 Όσον αφορά το δεύτερο ζήτημα, είναι αληθές ότι στην απόφαση Van Poucke το Δικαστήριο έλαβε υπόψη την έννοια του εργαζομένου, όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 48 της Συνθήκης, για να κρίνει αν η δραστηριότητα την οποία ασκεί δημόσιος υπάλληλος που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του

κανονισμού είναι μισθωτή δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 14γ του κανονισμού αυτού. Ωστόσο, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στην εν λόγω υπόθεση, το Δικαστήριο αντιμετώπισε μια ερμηνευτική δυσχέρεια αφορώσα ειδικά τον τίτλο ΙΙ του κανονισμού. Πράγματι, ο Van Poucke εργαζόταν μεν ως δημόσιος υπάλληλος εντός κράτους μέλους αλλά ασκούσε και μη μισθωτή δραστηριότητα εντός άλλου κράτους μέλους. Όμως, ενώ το άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού, που αφορά την περίπτωση μιας μόνης επαγγελματικής δραστηριότητας, θεσπίζει διάκριση μεταξύ δημοσίων υπαλλήλων και ατόμων που ασκούν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, το άρθρο 14γ, που έχει εφαρμογή σε περίπτωση σωρρεύσεως δραστηριοτήτων διαφορετικής φύσεως, αφορά μόνον τα άτομα που ασκούν μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, χωρίς ειδική αναφορά στους δημοσίους υπαλλήλους. Στο πλαίσιο αυτών των ειδικών συνθηκών, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο σύστημα της Συνθήκης, οι δημόσιοι υπάλληλοι θεωρούνται ως μισθωτοί. Εν πάση περιπτώσει, κατέληξε στη λύση αυτή μόνον αφού εξακρίβωσε ότι αυτή δεν αντιβαίνει προς τις διατάξεις των άρθρων 13 και 14 του κανονισμού.

34 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, για την εφαρμογή των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού, πρέπει να νοούνται ως «μισθωτή δραστηριότητα» και ως «μη μισθωτή δραστηριότητα» οι δραστηριότητες που θεωρούνται ως τέτοιες για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκούνται οι δραστηριότητες αυτές.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

35 Με το δεύτερο ερώτημα του, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το αν το κοινοτικό δίκαιο εμποδίζει το ενδεχόμενο, σε περίπτωση που έχει εφαρμογή το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, η νομοθεσία ενός των δύο κρατών μελών να προβλέπει ασφαλιστική κάλυψη του ενδιαφερομένου για μέρος μόνον των κινδύνων που ασφαλίζει το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους αυτού.

36 Κατά πάγια νομολογία, εναπόκειται στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους να καθορίσει τις προϋποθέσεις υπάρξεως του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ή σε κάποιον από τους κλάδους ενός τέτοιου συστήματος, εφόσον δεν γίνεται σχετικά διάκριση μεταξύ των υπηκόων του οικείου κράτους και των υπηκόων των άλλων κρατών μελών (βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 24ης Απριλίου 1980, 110/79, Coonan, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 77, σκέψη 12, και Daalmeijer, προαναφερθείσα, σκέψη 15).

37 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε περίπτωση που έχει εφαρμογή το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει το ενδεχόμενο η νομοθεσία ενός από τα δύο αυτά κράτη μέλη να προβλέπει ασφαλιστική κάλυψη του ενδιαφερομένου για μέρος μόνον των κινδύνων που ασφαλίζει το σύστημά του κοινωνικής ασφαλίσεως, εφόσον δεν γίνεται σχετικά διάκριση μεταξύ ημεδαπών και υπηκόων των άλλων κρατών μελών.

Επί του τρίτου ερωτήματος

38 Με το τρίτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν, σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, το κοινοτικό δίκαιο εμποδίζει τον εκ μέρους ενός από τα δύο κράτη μέλη καθορισμό του ποσού των οφειλόμενων εισφορών ασφαλισμένου ο οποίος ασκεί δραστηριότητα στο έδαφός του μόνον ορισμένες εργάσιμες ημέρες εβδομαδιαίως, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εισφορές τις οποίες ο εν λόγω ασφαλισμένος καταβάλλει ενδεχομένως εντός του άλλου κράτους μέλους στο πλαίσιο δραστηριότητας την οποία ασκεί εκεί τις υπόλοιπες ημέρες.

39 Όπως δέχθηκε το Δικαστήριο με τη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως, από το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού προκύπτει ότι, στις περιπτώσεις τις οποίες αφορά το παράρτημα VII, το άτομο που ασκεί ταυτόχρονα μισθωτή δραστηριότητα εντός κράτους μέλους και μη μισθωτή δραστηριότητα εντός άλλου κράτους μέλους υπάγεται ταυτόχρονα στη νομοθεσία καθενός των κρατών αυτών. Επομένως, το άτομο αυτό υποχρεούται να καταβάλλει τις εισφορές που του επιβάλλονται, κατά περίπτωση, βάσει κάθε μιας των νομοθεσιών αυτών.

40 Όπως ορθά υπογράμμισαν η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ωστόσο, κάθε ένα από τα εμπλεκόμενα κράτη δεν μπορεί να εισπράττει εισφορές παρά μόνον όσον αφορά το μέρος των εισοδημάτων που πραγματοποιούνται στο έδαφός του. Πράγματι, το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, προβλέπει, στις διαλαμβανόμενες στο παράρτημα VII περιπτώσεις, την εφαρμογή της νομοθεσίας καθενός των κρατών αυτών μόνον όσον αφορά την ασκούμενη στο έδαφός τους δραστηριότητα.

41 Κατά συνέπεια, καμία διάταξη του κανονισμού δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη, για τον υπολογισμό των εισφορών που εισπράττουν βάσει του μέρους των εισοδημάτων που αποκτά ασφαλισμένος στο έδαφός τους, το γεγονός ότι το εν λόγω άτομο ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος αυτό μόνον ορισμένες εργάσιμες ημέρες εβδομαδιαίως.

42 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε περίπτωση της εφαρμογής του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει τον εκ μέρους ενός από τα δύο κράτη μέλη καθορισμό του ποσού των οφειλόμενων εισφορών ασφαλισμένου ο οποίος ασκεί δραστηριότητα στο έδαφός του μόνον ορισμένες εργάσιμες ημέρες εβδομαδιαίως, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εισφορές τις οποίες ο εν λόγω ασφαλισμένος καταβάλλει ενδεχομένως εντός του άλλου κράτους μέλους στο πλαίσιο δραστηριότητας την οποία ασκεί εκεί τις υπόλοιπες ημέρες.

Επί των δικαστικών εξόδων

43 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδο-

μένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 1994 το Hoge Raad der Nederlanden, αποφαίνεται:

1) Για την εφαρμογή των άρθρων 14α και 14γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και τα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, πρέπει να νοούνται ως «μισθωτή δραστηριότητα» και ως «μη μισθωτή δραστηριότητα» οι δραστηριότητες που θεωρούνται ως τέτοιες για την εφαρμογή της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκούνται οι δραστηριότητες αυτές.

2) Σε περίπτωση που έχει εφαρμογή το άρθρο 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του προαναφερθέντος κανονισμού, το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει το ενδεχόμενο η νομοθεσία ενός από τα δύο αυτά κράτη μέλη να προβλέπει ασφαλιστική κάλυψη του ενδιαφερομένου για μέρος μόνον των κινδύνων που ασφαλίζει το σύστημά του κοινωνικής ασφαλίσεως, εφόσον δεν γίνεται σχετικά διάκριση μεταξύ ημεδαπών και υπηκόων των άλλων κρατών μελών.

3) Σε περίπτωση της εφαρμογής του άρθρου 14γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του προαναφερθέντος κανονισμού, το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει τον εκ μέρους ενός από τα δύο κράτη μέλη καθορισμό του ποσού των οφειλόμενων εισφορών ασφαλισμένου ο οποίος ασκεί δραστηριότητα στο έδαφός του μόνον ορισμένες εργάσιμες ημέρες εβδομαδιαίως, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εισφορές τις οποίες ο εν λόγω ασφαλισμένος καταβάλλει ενδεχομένως εντός του άλλου κράτους μέλους στο πλαίσιο δραστηριότητας την οποία ασκεί εκεί τις υπόλοιπες ημέρες.

Sevón Edward Puissochet

Jann Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Ιανουαρίου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida